

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه حمایت از اطفال و نوجوانان»
(اعاده شده از شورای نگهبان (۲))

مقدمه

لایحه حمایت از اطفال و نوجوانان که با رویکردی کاملاً حمایت مدارانه طیف وسیعی از موضوعات مرتبط با حوزه کودکان را مورد توجه قرار داده در تاریخ ۱۳۹۷/۶/۶ در قالب ۵۱ ماده به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. متعاقب ایرادات وارده به مصوبه مذکور از سوی شورای محترم نگهبان، مجلس شورای اسلامی نسبت به اصلاح مصوبه اقدام نمود. پس از تصویب اصلاحات در تاریخ ۱۳۹۸/۲/۲۱، مجدداً به این شورا ارسال شد. شورای محترم نگهبان در مرحله دوم بررسی، مصوبه مذکور را در دو بند واجد ایراد دانسته است. در این گزارش به بررسی ایرادات مزبور و اصلاحیه کمیسیون قضایی حقوقی در همین رابطه می‌پردازیم.

مخصوصی سخن علی

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۶۵

شماره چاپ:

۱۷۰۷

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۹/۱۳

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دفتر مطالعات حقوقی

بررسی اصلاحیه کمیسیون در خصوص ایرادات شورای محترم نگهبان

۱. بررسی بند اول ایرادات شورای محترم نگهبان

اولین ایراد مندرج در نظرات شورای محترم نگهبان ناظر به تبصره ماده (۹) مصوبه مجلس می‌باشد. شورای محترم نگهبان در مرحله اول بررسی نیز این تبصره را واجد ایراد دانسته بود که در واقع می‌توان گفت اصلاحیه مجلس را مجدداً واجد ایراد دانسته است. بنابراین لازم است پیش از بررسی ایراد مطرح شده در مرحله دوم، ایراد پیشین شورای محترم نگهبان و اصلاحیه مجلس در این خصوص را مورد توجه قرار داد.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴-۱۵۹۰۶-۳

در ماده (۹) مصوبه مورد بحث؛ در خصوص سهل انگاری یا بی توجهی اشخاصی غیر از والدین که منجر به ورود آسیب به طفل یا نوجوان شود به تناسب آسیب وارده مجازات‌های تعزیری پیش‌بینی شده است. در همین راستا تبصره ذیل ماده (۹) در خصوص والدین مقرر می‌نمود:

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۹/۱۶

«هرگاه بی توجهی یا سهل انگاری والدین منجر به نتایج موضوع این ماده شود، حسب مورد به

مجازات تا حداقل مندرج در بندهای فوق محکوم می‌شوند».

شورای محترم نگهبان در مرحله اول ایرادات تبصره فوق را خلاف موازین شرع دانست. از منظر شورا اطلاق مجازات والدین در بند «ت» راجع به جراحت وارد به سر و صورت و یا گردن را مغایر موازین شرع دانسته شده است که مجلس شورای اسلامی در جهت رفع این ایراد عبارت «به استثنای بند «ت» که در این مورد فقط دیه پرداخت می‌شود» را به انتهای تبصره مورد بحث الحاق نمود.

پس از ارسال اصلاحیه به شورای نگهبان، این شورا بار دیگر به این تبصره ایراد گرفت و این بار؛ اطلاق تبصره ماده (۹) را در مواردی که والدین تحفظ واجب را انجام نداده اند و صدمه مستند به آنها باشد، خلاف موازین شرع دانست. در واقع برخلاف مرحله اول که اطلاق مجازات کردن والدین در خصوص بند «ت» مغایر موازین شرع دانسته شده بود در این مرحله گویا اطلاق عدم مجازات والدین در مواردی که والدین تحفظ واجب را انجام نداده اند و صدمه مستند به آنها باشد، خلاف موازین شرع دانسته شده است. بر همین اساس کمیسیون قضایی با ملاحظه ایراد مرحله اول و دوم عبارت ذیل تبصره مزبور را به ترتیب زیر اصلاح نموده است:

«هرگاه بی توجهی یا سهل‌انگاری والدین منجر به نتایج موضوع این ماده شود، حسب مورد به مجازات تا حداقل مندرج در بندهای فوق محکوم می‌شوند. در خصوص بند «ت» این ماده در صورتی والدین مشمول حکم این تبصره می‌شوند که اقدامات لازم برای جلوگیری از صدمه را انجام نداده باشند و صدمه مستند به آنها باشد.»

با عنایت به توضیحات راجع به ایرادات شورای محترم نگهبان به نظر می‌رسد اصلاحیه فوق می‌تواند رافع ایراد شورای محترم نگهبان باشد.

۲. بررسی بند دوم ایرادات شورای محترم نگهبان

بند دوم ایراد شورای محترم نگهبان ناظر به بقاء ایراد پیشین این شورا در خصوص ماده (۱۷) می‌باشد. توضیح آنکه، به موجب ماده (۱۷) مصوبه؛ عدم گزارش موارد کودک‌آزاری یا عدم انجام اقدام مناسب برای جلوگیری از ورود خطر برای کودک جرم دانسته شده است. البته منوط به آنکه خطر مشابه یا شدیدتری متوجه فرد مزبور نباشد. در واقع مفهوم مخالف این مقرر آن است که اگر خطر کمتری متوجه فرد بود، الزام به اقدام همچنان وجود دارد که شورای محترم نگهبان این اطلاق را (در مرحله اول ایرادات) واجد ایراد دانسته است از این رو عبارت «مشابه یا شدیدتر» بعد از کلمه خطر در این ماده حذف شد که بر این اساس مطلقاً در صورت وجود هرگونه خطری، الزام به اقدام زائل می‌گردد. با وجود این اصلاحیه، شورای محترم نگهبان همچنان مصوبه را دارای ایراد سابق دانست.

با عنایت به همین امر به نظر می‌رسد که شورای محترم نگهبان چند نکته را در اصلاح این ماده ضروری می‌داند؛ **اولاً** قید «عدم وجود خطر» در الزام نمودن فرد به اقدام در اینگونه موارد باید حتماً مورد توجه باشد؛ **ثانیاً** معتقد است که در ارزیابی خطر آنچه اهمیت دارد اینست که آن خطر از منظر عرف برای فرد یا دیگران قابل توجه باشد. لذا نباید در ارزیابی خطر، مشابه بودن یا شدیدتر بودن آن با آنچه کودک را تهدید می‌کند مبنای مقایسه قرار گیرد.

بر این اساس کمیسیون مربوطه عبارت ماده را به این ترتیب اصلاح نموده است که اقدام در این موارد در صورتی

الزامی است که «خطر قابل توجهی، متوجه خود او یا دیگران نشود». بر همین اساس به نظر می‌رسد اصلاحیه کمیسیون قضایی می‌تواند رافع ایراد شورای محترم نگهبان باشد.

جمع‌بندی

با عنایت به مطالب مذکور در این گزارش به نظر می‌رسد اصلاحیه کمیسیون قضایی می‌تواند رافع ایراد شورای محترم نگهبان باشد از اینرو تصویب آن مورد پیشنهاد می‌باشد.

